

PhDr. Karel Jüttner

Dobromila Brichtová, Evženie Klanicová
Regionální muzeum Mikulov

Výstavou "80. let muzejního spolku a muzea v Mikulově" jsme si v loňském roce připomenuli 110. výročí narození dlouholetého ředitele mikulovského muzea prof. PhDr. Karla Jüttnera. Letos uplynulo 35 let od úmrtí tohoto skromného člověka, který vykonal mnoho záslužné práce na poli geologického, a archeologického a historického výzkumu v oblasti kolem Pálavy.

Karel Jüttner spatřil světlo světa 16. února 1883 v Osieku ve Slavónii, kde jeho otec, povoláním lékař, původem ze Slezska, sloužil v rakousko-uherské armádě. Po otcově penzionování se rodina přestěhovala do Rázové u Bruntálu. Zde začal malý Karel navštěvovat německou obecnou školu a posléze státní německé gymnázium v Opavě. Střední školu ukončil maturitou v roce 1902.

Po studiích zeměpisu a dějepisu na vídeňské univerzitě v letech 1902–1906 navštěvoval přednášky geologie u prof. Brancy a fytopaleontologie u prof. Potonié v Univerzitě v Berlíně. V r. 1907 získal ve Vídni doktorát z oboru fyzikálního zeměpisu a geologie a dva roky působil jako suplent na reálkách ve Vídni.

PhDr. Karel Jüttner si na vídeňské univerzitě průběžně doplňoval vzdělání. V r. 1908 složil zkoušku z němčiny, v r. 1914 z těsnopisu pro učitelství na středních školách (některé jeho zprávy o archeologických výzkumech, které jsou uloženy v archivu RMM, jsou psány německým těsnopisem) a v r. 1916 z přírodopisu pro gymnázia a reálky.

Od svého příchodu do Mikulova (vyučoval na zdejším gymnáziu) věnoval Jüttner veškerý volný čas všestrannému vlastivědnému studiu okolí. Záhy se zapojil do činnosti mikulovského muzejního spolku, jehož stanovy byly schváleny 29. května 1913 císařsko-královským místodržitelstvím v Brně. V roce 1922 se stal Jüttner poradcem spolku, byl pověřen úkolem instalovat muzejní sbírky ve dvou místnostech radnice, od roku 1924 působil jako kustod a v roce 1931 se stal zároveň i předsedou muzejního spolku. Muzeum mělo vlastivědný ráz a jeho snahou bylo přiblížit veřejnosti vývoj mikulovského okresu po stránce přírodovědné a historické. Jüttnerova vědecká erudice a všestrannost se projevila v přístupu k budování mikulovského muzea, položil základy sbírkových fondů všech odvětví, zastoupených v dnešním muzeu.

V samých počátcích muzea byl vystavován zejména geologický a archeologický materiál přiměřeně k prvotnímu odbornému zaměření zakladatelů. S Jüttnerovým rostoucím zájmem o historii města rostly i sbírky, dokumentující vývoj městské správy, řemesel a vinařství. "Bylo zapotřebí velké vytrvalosti a lásky k věci, aby zdohány byly překážky, jež se stavěly v cestu", píše K. Jüttner ve 2. čísle Zpráv Okresního vlastivědného muzea v Mikulově. Ve 30. letech získal pro muzeum prostory ve dvou domech bývalého židovského ghetta, kde bylo mimo jiné možno shlédnout mineralogické, geologické a zoologické sbírky "instalovaný depozitář" pro pravěk, obrazárnu, umělecko-historické exponáty, antické a orientální umění nebo fyzikální a astronomické přístroje.

V srpnu 1945 byl pověřen MěNv v Mikulově "jakožto vynikající odborník, který má věhlasné jméno v kruzích vědeckých" a jako loajální občan republiky československé, správou archivu, knihovny, městského muzea a vyhořelého zámku. Zejména poslední úkol jej velmi vyčerpával. Stal se členem Spolku pro obnovu mikulovského zámku, měl velkou zásluhu na tom, že do základů vyhořelá budova byla znovu postavena. Na jaře roku 1959 byla v obnovených zámeckých sálech otevřena výstava z pravěku Mikulovska od doby kamenné až po středověk.

Dr. Karel Jüttner byl již na počátku 30. let jmenován dopisujícím členem Státního geologického ústavu ČSR a přibližně ve stejné době byl ustanoven konzervátorem státního památkového úřadu v Brně. Od r. 1947 byl řádným členem antropologické společnosti ve Vídni a vídeňská univerzita mu v r. 1957 u příležitosti padesátého výročí nabytí doktorátu obnovila "zlatý doktorát" honoris causa v uznání za jeho celoživotní činnost. V roce 1950 se stal spolupracovníkem Státního archeologického ústavu a posléze i členem archeologické společnosti při ČSAV.

Jüttnerova všestrannost se odráží i v širokém spektru jím publikovaných statí v odborném tisku i v regionálních časopisech. Jedná se např. o práce z historie města Mikulova, pojednávající o poštovníctví, náboženských poměrech, o historii zámku, nebo o archeologických lokalitách na katastru města (nepublikované statě jsou uloženy v Regionálním muzeu Mikulov). Převážná většina jeho prací se týká geologie a archeologie.

Řadu let se zabýval zkoumáním geologických podmínek Pálavy, která představuje velmi zajímavý útvar po stránce přírodovědecké, ale i archeologické. Vydal řadu vědeckých prací na dané téma, jež představují neobyčejně bohatý dokumentační materiál a jeho přesné údaje o dnes již neexistujících odkryvech jsou cenným podkladem i pro novější syntézy na téma Pavlovských vrchů. Jüttnerovy zkušenosti z dlouholetého výzkumu okolí Mikulova jsou prezentovány na geologické mapě Podyjí v měřítku 1 : 25 000, která byla vydána v roce 1940 Geologickým ústavem ve Vídni. Jeho význam pro geologii byl zhodnocen ve vzpomínkovém článku v Časopise moravského muzea (Kruťa 1960, 269–274), do něhož K. Jüttner přispíval.

Jüttnerova práce na poli archeologie si rovněž zaslouží pozornost. Společně s profesorem Josefem Matzurou objevili stanici lovců mamutů u Dolních Věstonic a zde také zachraňovali slovanské kostrové hroby z rozsáhlého pohřebiště v poloze "Na pískách". V samotném Mikulově prováděl množství jednotlivých záchranných akcí, z nichž zaslouží pozornost např. výzkum pohřebiště v mikulovských kasárnách, nebo objev polykulturní lokality u Mušova, s doklady osídlení v době bronzové, římské a stěhování národů. První zprávu o římském táboře u Mušova vydává v ročence mikulovského gymnázia v roce 1925.

Za téměř celoživotní neúnavnou práci na budování muzea bylo K. Jüttnerovi v listopadu 1959 uděleno ministerstvem školství a kultury uznání za zásluhy o rozvoj muzejní a vlastivědné práce. V Bratislavě 2. prosince 1959 zemřel. Regionální muzeum Mikulov představuje trvalý památník všech aktivit PhDr. Karla Jüttnera.

Výběrová bibliografie PhDr. Karla Jüttnera

- 1907: Die Besaltergüsse der Gegend von Freudenthal in Schlesien. *Zeitschrift des mähr. Landesmuseums, Jahrg. VII, 2, 183–219, Brünn.*
- 1908: Zur Bildungsgeschichte der mähr. – schles. Basaltberge. *Verhandlungen der k. k. geolog. Reichsanstalt. Heft Nr. 16, 363–364, Wien.*
- 1912: Das nordische Diluvium im weslichen Teile von Oesterr. Schlesien. *Zeitschrift des mähr. Landesmuseums. Jahrg. XII-2, 191–265, Brünn.*
- 1914: Exkursion nach Nikolsburg und den Pollauer Bergen. Společně s H. Thanelem. *Mitteilungen des Naturwissenschaftlichen Vereines an der Universität Wien. Jahrg. XII 4–6, 66–78.*
- 1915: Einschlüsse merkwürdiger Gesteine in der mähr. schles. Grauwacke. *Verhandlungen des Naturforschenden Vereines in Brünn. Jahrg. 48, 111–114, Brünn.*
- 1922: Entstehung und Bau der Pollauer Berge. 67 Seiten, 15 Abb. Verlag A. Bartosch. Mikulov.
- 1922: Erstmalige Notiz über die Entdeckung einer Paläolithstation Unt. – Wisternitz. Společně s J. Matzurou. *Tagesbote Nr. 293, Brno.*
- 1923: Erdkundliche Übersicht. *Südmährisches Heimatbuch, 329–336, Verlag A. Bartosch, Mikulov.*
- 1925: Ein archäologischer Schulausflug. 52 *Jahresbericht des Staatsrealgymnasiums in Mikuloburg über das Schuljahr 1924–1925, 3–11, Mikulov*
- 1925: Ein südmährischer Fund aus der Mönitzer Zeit. Společně s J. Matzurou a K. Petakem. *Sudeta, 1–8, Liberec.*
- 1926: Ein römisches Kastel in Südmähren. Společně s J. Matzurou. *Sudeta, Jahrg. II. Heft 3, 80–89, Liberec.*
- 1926: Die Schalensteine und Venusnappla des Friedeberger Granitstockes. *Zeitschrift des Schlesischen Landesmuseums, 39 Seiten, 17 Abbildungen usw. Opava.*
- 1927: Die Schalensteine, eine Verwitterungserscheinung des Granites. *Sudeta, Jahrgang III, Heft 1–2, 13–18, Liberec.*
- 1928: Eine bronzezeitliche Wohngrube aus der Gegend von Nikolsburg (Mähren). *Sudeta, Jahrg. IV, Heft 1–2, 59–60, Liberec.*
- 1928: Aus Südmährens erdgeschichtlicher Vergangenheit. *Festfolge des Gauboten zum Gaujugendtreffen in Eisgrub. Verlag turngau Südmähren, 8–10, Brno.*
- 1928: Über das Auftreten von Badener Tegel an der Ostseite der Pollauer Berge. *Verhandlungen der Geologischen Bundesanstalt, Jahrg. VI, Heft 6, 137–143, Wien.*
- 1928: Tektonik und geologische Geschichte der Pollauer Berge. *Verhandlungen des Naturforschenden Vereines in Brünn, 61 Band, 4–19, Brno.*
- 1929: Exotische Einschlüsse im Alttertiär der Pollauer Berge. *Věstník stát. geolog. ústavu, roč. V, sešit 6, 342–345, Praha.*
- 1930: Funde aus der burgwallzeit im Bezirke Nikolsbur (Mähren). *Sudeta, Jahrg. VI, Heft 1–2, 76–78, Liberec.*
- 1931: Die Rutschgebiete and den Hängen der Pollauer Berger. *Firgenwald, Jahrg. IV, Heft 5, 108–121, Liberec.*
- 1931: Am Fuße der Rosenburg bei Klentnitz. *Deutsch – mähr. – schles. hemat, Jhrg. 17 276–280, Brno.*
- 1931: Geologische Karte des Reichensteiner Gebirges, des Nesselkuppenkammes und des Neißevorlands (Blatt Jauernig – Ottmachau 1 : 75 000). Společně s L. Finckhem, G. Götzingere a A. Rosiwalem. Mit Erläuterungen, 107, seiten. *Geologische Bundesanstalt, Wien.*
- 1932: Über exotische Eischlüsse im Flyisch der Pollauer Berge. *Věstník stát. geolog. ústavu, roč. VIII, sešit 1, 1–12, Praha.*
- 1932: Klippenbau, Grundwasserverhältnisse und rutschungen im Gebiete der Pollaure Berge. *Firgenwald, Jhrg. V. Heft 3, 80–84, Liberec.*

- 1932: Das Meer als Formenbildner der Pollauer Berge. Deutsch mähr. – schles. *Heimat*, Jhrg. XVIII, Heft 11–12, 320–321, Brno.
- 1933: Dazu das Nachwort zu Mikulas Artikel "Die Pollauer Berge als Landschaft" ebenda, Heft 1–2.
- 1933: Der Hl. Berg und die Wasserversorgung von Nikolsburg, Heft 1, 6–8. Der Kienberg und der Muschelberg. Heft 9, 75–78. *Heimatblatt für den Nikolsburger Bezirk*. Verlag G. Thierry, Mikulov.
- 1933: Ergebnisse der Diskussion über die Pollauer Berge. *Firgenwald*, Jahrg. VI, heft 1, 3–8, Liberec.
- 1933: Zur stratigraphie und Tektonik des Mesozoikums der Pollauer Berge. *Verhandlungen des Naturforschenden Vereines in Brünn*, Jahrg, 64, 15–31, Brno.
- 1934: Die tektonische Stellung der Pollau Nikolsburger Juraberger. *Firgenwald*, Jahrg. VII, Heft 3, 65–67, Liberec.
- 1935: Aus der erdgeschichtlichen Vergangenheit unserer Heimat. *Bezirkskunde des Schulbezirkes Nikolsburg einschließlich der Städte Břeclav und Hodonin*, 9–13, Verlag W. Szegeda, Pohořelice.
- 1937: Die Bewohner der graen Vorzeit. Das buch "Nikolsburg" von Th. R. Seifert, 7–11, Verlag A. Bartosch, Mikulov.
- 1937: Nachwort zu dem Artikel von H. J. Fabian "Die Natur Hornsteine aus dem oberen Jura der Pollauer Berge". *Firgenwald*, Jahrg. X, heft 1, 31, Liberec.
- 1937: Die Lößstation von Unter Wiesternitz. *Firgenwald*, Jahrg. X., Heft 2, 74–75, Liberec.
- 1937: Die erdgeschichtliche Entwicklung des Bodens der Gemeinde Pollau. *Deutsch. – mähr. – schles. Heimat*, Jahrg. XXIII, heft 11–12, 1–6, Brno.
- 1938: Das Nordende des niederösterreichischen Flysches. *Verhandlungen der Geologischen Bundesanstalt*, Heft 3–4, 46–72, Wien.
- 1938: Das Südende des mährischen Flysches. *Verhandlungen des naturforschenden Vereines in Brünn*, Jhrg. LXIX, 95–101, Brno.
- 1938: Die Flyschzone im unteren Thayalande. *Firgenwald*, Jahrg. XI, Heft 2, 49–66, Liberec.
- 1938: Das neogen des unteren Thayalandes. *Verhandlungen der geologischen Landesanstalt*, Heft 11–12, 201–224, Wien.
- 1939: Aufschlüsse als geologische Dokumente im unteren Thayalande. *Jahrbuch der Reichstelle für Bodenforschung*, Zweigstelle, Band 89, Heft 3–4, 377–441, Wien.
- 1939: Geologische Karte des unteren Thayalandes. Maßstab 1 : 25 000. Verlag G. Thierry, Mikulov.
- 1940: Erläuterungen zur geologischen Karte des unteren Thayalandes. *Mitteilungen der Reichstelle für Bodenforschung*, Zweigstelle, Band 1, Heft 1, 1–57, Wien.
- 1940: Die erdgeschichtliche Entwicklung des unteren Thayalandes. 80 Seiten, 20 Abbildungen, Verlag G. Thierry, Mikulov.
- 1941: Ein burgwallzeitliches Gräberfeld bei Unter Wiesternitz (Kreis Nikolsburg). "Unsere heimat", *Neue Folge*, Jahrg. XIV, Heft 11–12, 244–245, Mikulov.
- 1942: Beiträge zur Geologie des Gebietes der Pollauer Berge. "Niederdonau". *Natur und Kultur*, heft 16, 34 Seiten, 1 Karte, Verlag K. Kühne, Wien–Leipzig.
- 1942: Über die Bedeutung von geologischen Aufschlußkarten. *Verhandlungen des naturforschenden Vereines in Brünn*, Jahrg. 73, 204–205, Brno.
- 1944: Die älteste Besiedlung des Bodens der Stadt Nikolsburg. Zeitung "Morgenpost", von 22., 25. und 27. 1. 1944, Brno.
- 1946: Poutní chrám na Sv. Kopečku u Mikulova (dějiny chrámu). Brožované 11 stran malého formátu. *Nákladem probošství*, Mikulov.
- 1950: První zpráva o objevu pohřebiště s hroby z doby bronzové, doby Římanů a stěhování národů mezi Mikulovem a Mušlovem. *Časopis "Rovnost"*, roč. 66, čís. 197, str. 4 ze dne 23. VIII., Brno.
- 1950: Únětické pohřby v nádobách na jižní Moravě. *Obzor prehistorický*, roč. XIV, 365–366, Praha.
- 1953: Dějiny zámku v Mikulově. *Časopis "Nový život kolem Palavy"*, roč. III, čís. 45, 7–8 ze dne 20. XI., Mikulov.
- 1954: Pohřebiště u Mikulova na Moravě. *Archeologické rozhledy*, roč. VI, seš. 1, 16–18, Praha.
- 1954: K nálezu starých mincí. *Časopis "Nový život kolem Palavy"*, roč. IV, čís. 58, str. 1, Mikulov.
- 1954: Únětické pohřebiště u Dobrého Pole. *Časopis "Nový život kolem Palavy"*, roč. IV, čís. 59, str. 2, Mikulov.

Nepublikované rukopisy

1. Stratigrafické poměry v obci Bulhary (okr. Mikulov), rukopis z roku 1948.
2. Návrh na obnovu helmy nad zámeckou kaplí v Mikulově, rukopis z roku 1952.
3. Zur baugeschichte der Auffhart auf das Schloß in Mikulov, rukopis z roku 1952.

PhDr. Karl Jüttner von Dobromila Brichtová Evženie Klanicová, RMM

Karl Jüttner – Professor des Nikolsburger Gymnasiums, Beirat des Museumsvereines, später Kustos der Museumssammlungen und Vorsitzter des Vereins wurde am 16. Februar 1883 in Osiek in Slavonia geboren und starb am 2. Dezember 1959 in Bratislava.

Er absolvierte das Gymnasium in Opava und sein Studium an der Wiener Universität beendete er im Jahre 1907 mit dem Doktorat der physikalischen Geographie und Geologie.

Karl Jüttner legte den Grund zu den Sammlungsfonds aller Abzweige, die im heutigen Museum vertreten sind. Im Jahre 1945 wurde er mit der Verwaltung des Archives, Stadtmuseums, der Bücherei und des durch einen Brand zerstörten Schlosses betraut. In Annerkennung seiner Verdienste auf dem Gebiete der geologischen archäologischen und historischen Forschung erneuerte die Wiener Universität ihm im Jahre 1957 sein goldenes Doktorat "honoris causa" und das Ministerium für Kultur und Schulwesen erteilte ihm im Jahre 1959 eine Anerkennung seiner Verdienste um die Entwicklung der musealen und heimatkundlichen Arbeit.